

TÖMŐ ÁKOS

JÁRT UTAK ÉS JÁRATLAN ÖSVÉNYEK

Új lehetőségek a szocialista divat kutatásában
és értelmezésében

Az 1950-es évek végétől jelen lévő hierarchikus szisztéma legnagyobb kérdése az volt, hogy a felemás fogyasztói kultúra korában, valamint a tömegkommunikáció rohamos fejlődésével a vasfüggönyön mindinkább átszűrődő nyugati hatások fényében hogyan lehet az öltözködés és a divat a szocializmus eszköze.

■ *„Akik átélték, vagy filmekből, olvasmányokból ismerik azt a kort, sok jellemző képet őriznek. (...) Lódenkabát és micisapka, kopott Bocskai-kabát, autógumi talpú cipő, pulóver az Operában, térképtáska, mint retikül, függönyből varrt kisesztélyi. Típuscipő és az első nylonharisnyák.”*¹

A szocialista divat, mint jelenség a 20. század második felében négy évtizeden át játszott meghatározó (divattörténeti) szerepet Európa keleti felén. Ez idő alatt önmagához viszonyítva nagy utat járt be a szinte teljes mellőzöttségtől a koncepcionális nyelvi sémákból építkező divat-diszkurzusig. A kelet- és közép-európai rendszerváltásokkal, illetve a Szovjetunió 1990-es évek eleji széthullásával aztán ez véglegesen átadta magát a „múlandóság birodalmának”², mígnem az új évezred hajnalán ismételten reflektorfénybe került, immáron a tudományos vizsgálódások keretein belül.

A szocialista divatot leíró elméleti alpmunkák a 2000-es évektől kezdve láttak napvilágot a divattanulmányok és a történetírás jóvoltából. Ezek közül is kiemelkedett Djurdja Bartlett *FashionEast* című alkotása³, ahol máig tartó érvénnyel meghatározásra kerültek a szocialista divat strukturális szintjei⁴. Bartlett gondolatvilága abban is előremutató volt, hogy felhívta a

A tanulmány a Kulturális és Innovációs Minisztérium EKÖP-25 kódszámú Egyetemi Kiválósági Ösztöndíj programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült. Támogató intézmény: ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem.

figyelmet a sajtóforrások és tanácsadó könyvek lapjain zajló szocialista divatdiskurzus léteire és sajátosságaira. Hazai viszonylatban ezt a munkát Simonovics Ildikó és Valuch Tibor végezték el a 2000–2010-es évek fordulóján. Simonovics a centralizált magyarországi ruhaipar feltárásában⁵ szerzett elévülhetetlen érdemeket, míg Valuch a társadalomtörténet felől kiindulva írta meg a korszak egészét átfogó divattörténeti számvetését⁶.

Az időközben eltelt másfél évtized azonban számottevő változást hozott a szocialista divatkutatások terén. Az elmúlt évek levéltári kutatásai bebizonyították, hogy a korábbi hiányérzettel ellentétben terjedelmes, noha igen szórta elhelyezett dokumentáció őrződött meg az utókor számára. Így vált részleteiben is láthatóvá a nemzetközi beágyazottsággal rendelkező KGST-divatkongresszusok világa, a hatvanas évek divatirányítását döntő módon befolyásoló Iparművészeti Tanács és Öltözködési Tanács munkája, vagy épp árnyaltabb képet kaphattunk a centralizált divatszervek működéséről. Ezzel párhuzamosan megjelentek olyan szakmunkák, amelyek változatos perspektívák felmutatásával igyekeztek cizellálni az adott kort és vele együtt a divattörténetet, legyen szó szintézisalkotó művekről, vagy a szovjet divat új szempontok szerint történő értelmezéséről⁷.

Egyértelmű tehát, hogy új lehetőségek előtt állnak a szocialista éra divattörténetét kutatók. De miről is beszélünk, ha szocialista divatról beszélünk? Először is le kell szögezni: mint gyűjtőfogalom a szocialista divat kifejezésen elsősorban az 1948 és 1989 közötti divattörténetet érthetjük Kelet- és Közép-Európában, amely a korabeli divatélet változásainak és a történeti időből fakadó tendenciáknak eredője. A divat folytonos alakulása mindig a gondolkodás, s kiváltképp a mentalitás változását tükrözi⁸, amelyben rendszerint ott lüktet egy kor hangulata és érzelmi telítettsége is. Amennyiben tehát elfogadjuk, hogy „*a korhangulat sokszor egy divatirányzat bűvköréből származik*”⁹, úgy történetileg ennek a fordítottját is igaznak kell tartanunk. Vagyis egy divatirányzat sokszor egy korhangulat atmoszférájában születik. És mivel a múltbéli divat nem bontakozik ki a maga teljes valójában történeti kontextusok nélkül¹⁰, így az államszocialista korszakba való beágyazottság ismerete elengedhetetlen feltétele a szocialista divatkutatásoknak.

Hogyan ragadhatjuk meg tehát ezt a jelenséget? Amennyiben egy eszme kifejeződéseként, a szocialista jelző felől próbáljuk megközelíteni a divatot, úgy bizonyos tekintetben gyorsan falakba ütközhetünk. A szóban forgó eszmerendszer legfőbb teoretikusai osztályalapon vagy a nőkérdés megközelítésekor olykor ejtettek ugyan pár szót a témáról, érdemben mégsem érintették a divat- és öltözködés-kérdést. Így fordulhat elő, hogy tisztán eszmei tartalmát tekintve a „jövő ruházatának”¹¹ vízióját az államszocializmus alatt megjelent tudományos-fantasztikus művek, illetve az utópikus irodalom alkotásai jelenítették meg legmarkánsabban.¹²

„*A szocialista divat, ahogy azt a politikai és az ideológiai diskurzus sulykolta, csak az elmélet szintjén született meg, a valóságban nem létezett.*”¹³ Amennyiben a ruhát mint tárgyat, azaz valóság egy anyagi objektumát tesszük az elemzés tárgyává, úgy a fenti megállapítás javarészt megállja a helyét. Szabászati eljárások és technológiai módszerek terén a szocialista divat nem hozott semmi kézzelfogható vagy maradandó újdonságot az egyetemes divattörténetbe. „*A múlttól, vagy a „korszellemtől” (a nyugati divattól) minden igyekezete ellenére egyik vonal sem tudott elszakadni.*”¹⁴ – jóllehet a vasfüggöny keleti oldalán ez aligha fogalmazódott meg célként a korabeli tervezők fejében. Különösen nem annak fényében,

hogy az 1950-es évek közepétől megélénkülő keleti–nyugati divatkapcsolatok a külföldi inspirációs szerzés mellett elősegítették azt is, hogy „a keleti tömb országainak kiküldöttei a kint látottakat adaptálták a „szocialista jó ízlésnek” és a helyi adottságoknak (...) megfelelően.”¹⁵ A KGST-Divatkongresszusok nyelvén ez „az öltözködési koncepció továbbfejlesztését, a szocialista társadalomban fennálló életmód elveit szem előtt tartó”¹⁶ irányelvet jelentette, amely kéz a kézben járt a koncepcionális szemléletmóddal rendelkező szocialista divatdiskurzus hatvanas évekbeli kibontakozásával. Így jutottunk el a szavak egyszerre eleven, ugyanakkor a múlt által már megmerevedett világához, ami fontos lesz a későbbi gondolatmenet szempontjából.

A szocialista divatdiskurzus kulcsfogalma és tájékozódási pontja a „természetesen jól ismert, de soha senki által nem definiált szocialista jó ízlés (...)”¹⁷ A kifejezést – amelyet a maga korában „kortárs stílusnak”¹⁸ neveztek vagy „egyszerű, de elegáns divatvonalakként”¹⁹ írtak körül – ilyen formában²⁰ Djurdja Bartlett tette az elemzés központjává. A keleti blokkon belül ugyanis az ízlésesség égisze alatt keletkezett egy olyan érték kategóriákkal felruházott, egymással párhuzamba állítható nyelvi panelekből álló divatdiskurzus, amely az 1950–1960-as évek folyamán szoros kapcsolatba került a szocialista modernizációt zászlajára tűző rendszerkorrekciós kísérlettel és a Szovjetunióból eredő ízlésvitával.

„Olyan viszonylatokat teremtettünk, olyan feladatokon dolgoztunk, olyan koncepciót építettünk fel, amely ennek a kornak lett a sajátja, s nem volt előképe.”²¹ A szocialista jó ízlés valójában a kezdettől fogva túlmutatott a divatban betöltött szerepén, és egy irányított diskurzus részeként²² igyekezett hatást gyakorolni a közösségi érintkezés szabályaira és a társadalmi magatartásmintákra. „Hisszük, hogy az egyéni gondok megoldásán túl ez a tanácsadás közügyet is szolgál.”²³ A női olvasóközönséghez szóló tanácsadó könyvek így válhattak divatpraktikák helyett készségek gyűjtőhelyévé²⁴, ahol a „tedd/ne tedd” típusú ajánlások mentén egyfajta normatív tanácsadás zajlott²⁵, végig szem előtt tartva azt a törekvést, hogy „a szép ruha is az emberibb, kulturáltabb élet követelményei közé tartozik.”²⁶ S mivel ezek az ajánlások elsősorban „nem varrni tanították az embert, hanem választani”²⁷, így érdemes mérlegelni az orosz divattörténész Jekatyerina Kulincseva azon felvetését, miszerint a jó-rossz dichotómia helyett érdemesebb volna „helyes vagy helytelen” ellentéppár segítségével gondolkodni a korabeli ízlésről és annak rendszerspecifikumokkal való összefüggéséről.²⁸

Az ízlésformálás első számú platformjának, az úgynevezett szocialista divatirányítás számított. Az 1950-es évek végétől jelen lévő hierarchikus szisztéma legnagyobb kérdése az volt, hogy a felemás fogyasztói kultúra²⁹ korában, valamint a tömegkommunikáció rohamos fejlődésével a vasfüggönyön mindinkább átszűrődő nyugati hatások fényében hogyan lehet az öltözködés és a divat a szocializmus eszköze úgy, hogy az egyszerre legyen képes biztosítani a belső társadalmi legitimációt (életszínvonal) és a nemzetközi térben láttatni kívánt rendszerimázst (eszmei-ideológiai vonzerő).³⁰ „Nyilvánvalóvá válik, hogy az öltözködéshez tartozó minden cikk egységes esztétikai szemlélet alapján való tervezése és gyártása szükséges.”³¹ Ennek az intézményesített divatirányításnak lettek a letéteményesei a centralizált állami divatszervek, illetve a divatirányításból deklaráltan részt vállaló társadalmi szervek, illetve médiumok.

„A folyamat egymáshoz kapcsolódó összefüggő szakaszokból áll: divattal kapcsolatos kutatás (1); divatkoncepció kidolgozása (2.); a divat irányított terjesztése (3).”³² A tudományos alapokon nyugvó, a gazdasági terveciklusokkal összhangba

hozott divatirányítás ugyan csak az 1970-es évek közepén érte el legmagasabb fejlettségi szintjét, ám a divatkoncepciók iránti igény már az 1950-es évek derekától kezdve napirenden volt. Erre a feladatra jött létre a Nemzetközi Ruházati Verseny jogutódjaként 1957-ben a KGST-Divatkongresszus, amely egy év múltán az Állandó Munkacsoporttal kiegészülve igyekezett egységes elvi alap mentén kidolgozni a szocialista divat követelményeit. „Az Állandó Munkacsoport hivatása lenne, hogy kialakítsa (...) a széles körű igényeknek megfelelő alapkollekciók összeállítását, aminek eredményeképpen az öltözködési kultúra fejlődésének útja elkerülhetné a veszélyes elhajlásokat, s még inkább a váratlan, kedvetlenül fordulatokat.”³³ A koncepcionális szemléletre törekvő nézet elemzésével pedig megnyílik egy újabb gondolati ösvény, amely a korábbi szakmai elképzelésekkel ellentétben – miszerint a „jó ízlés és a megfelelő öltözködési etikett hirdetése fontos részét képezte ennek a másolási stratégiának”³⁴ – a nyilvánvalóan jelen lévő másolás mellett beemel egy újabb értelmezési keretet a divatkutatókba. Nevezetesen az egységes elvi alapon nyugvó divatintegrációs modellt.

Djurджа Bartlett találó kijelentése szerint a „szocialista divat az idő rabja volt”.³⁵ Nos valóban az idő rabja volt, akárcsak minden földi jelenség. Ugyanakkor, ha elfogadjuk értelmezési keretnek a nyelvben tetten érhető divatdiskurzust, és ha ennek alapján magunkévá tesszük a makro- és mikroszinten egyaránt érzékelhető integratív szemléletet, máris új rétegek tárulnak fel az 1948 és 1989 közötti divat történetéből. „A szocialista jelző ilyenformán legfeljebb gyenge minőséget, konzervatív ízlést és divatjamúltságot, de nem saját, önálló divatirányt jelent.”³⁶ Saját, a ruházkodás által kifejezett önálló divatirányt nem is jelölt, vélhetően nem is jelentett soha, ezt láthattuk. Azonban a diskurzusszervező erővé tett ízlés fogalmával körülírt szemléletváltozás megragadása segíthet abban, hogy annak módosulásai és hangsúlyeltolódásai révén korszakolni tudjuk ezt a korábban egységesnek láttatott időszakot. S ennek mentén a ruházkodásában „kortalan ízlés”³⁷ nagyon is az Idő köntösébe bújik, kirajzolva ezzel a vizsgált periódus különböző árnyalatait.

„Nem lehet a tényleges társadalmi mozgásokkal vagy áramlatokkal szembenálló vagy attól eltérő divatideálokot felállítani. Hiába áll rá a teljes apparátus [...] ha nem esik a fejlődés vagy az érdeklődés irányába, akkor nem kaphat talajt [...] és nem válik befogadott divattá.”³⁸ Nehéz úgy beszélni a szocialista divatdiskurzusról, hogy az valójában sohasem önmagáról, a divatról, vagy öltözködésről szól³⁹. Ámbár éppen ez a saját korában is gátlásként jelen lévő nehézség lendítheti tovább és teheti izgalmassá a divatkutatókat e szeletét. Hogyan függött össze a „rehabilitálódott divat”⁴⁰ a társadalmi normakorrekciót – hovatovább rendszerkorrekciót – is jelentő desztalinizációval? Mik voltak ennek a „fokozatos átmenetnek” gondolt, de átmenetiségébe végül menthetetlenül beleragadt kornak a jellegzetességei? És végül, de nem utolsósorban hogyan fogadta azt a hazai lakosság?

„Úgy tűnik, hogy az ellentmondások rögzítése és kiemelése a szocialista divat kutatóinak legfontosabb feladata.”⁴¹ És ez a kor szövedékébe való beágyazottság talán így is van rendjén. Leginkább akkor, ha friss szempontok mentén, saját jelenünkből fakadóan tudunk párbeszédet kezdeni a múlttal.

■ JEGYZETEK

1. Részlet Osvát Katalinnak Mészáros Éva memoárjához írt előszavából. Lásd: Mészáros Éva: *A magam módján. Egy iparművész számvetése*. Magánkiadás, hely nélkül, 2003. 5. (Továbbiakban: Mészáros, 2003.)

2. A kifejezés szerepel a neves divatteoretikus, Barbara Vinken *Fashion Zeitgeist* című munkájában. Lásd: Barbara Vinken: *Fashion Zeitgeist. Trends and cycles in the fashion system*. Berg Publishers, Oxford–New York, 2005. 42.
3. Djurdja Bartlett: *FashionEast. The Spectre that haunted socialism*. The MIT Press, Massachusetts–London, 2010. (Továbbiakban: Bartlett, 2010.)
4. Ezek a strukturális szintek egy hármas szerkezeti tagoltságban (utópikus öltözék / hivatalos szocialista divat / mindennapi divat) nyilvánulnak meg, jóllehet bizonyos elemei (pl. az orosz avantgárd konstruktivista irányzatából származó utópikus öltözet) kritika tárgyát képezik a kelet-közép-európai szovjet típusú rendszerek divattörténeti vizsgálatakor. Bartlett a szocialista divat szerkezetére vonatkozó rövid összefoglalását magyar nyelven lásd: Djurdja Bartlett: *Ideológia és viselet*. In: Simonovics Ildikó – Valuch Tibor (szerk.): „Öltöztessük fel az országot!” *Divat és öltözködés a szocializmusban*. Argumentum Kiadó – Budapesti Történeti Múzeum – 1956-os Intézet. Bp., 2009. 11–34.
5. E kérdést járja körbe az alábbi tanulmány: Simonovics Ildikó: *Az államosított divat célja: felöltöztetni az országot. A Ruháipari Tervező Vállalattól Rotschild Klára szalonjáig*. In: Horváth Sándor (szerk.): *Mindennapok Rákosi és Kádár korában*. Nyitott Könyvműhely, Bp., 2008. 187–213.
6. Valuch Tibor: *A lódentől a miniszoknyáig. A XX század második felének magyarországi öltözködéstörténete*. Corvina Kiadó–1956-os Intézet, Bp., 2004. (Továbbiakban: Valuch, 2004.)
7. E tekintetben mérföldkönek számítanak a Jukka Gronow és Szergej Zsuravljev szerzőpáros által a szovjet divat intézménytörténetéről írott munkája (Jukka Gronow – Sergey Zhuravlev: *Fashion Meets Socialism. Fashion industry in the Soviet Union after the Second World War*. Finnish Literature Society, Helsinki, 2015.), valamint az amerikai kutató Virginia Carter Olmsted McGraw a szovjet divat belső tendenciáiról és nemzetközi kapcsolatairól írott értekezése (Virginia Carter Olmsted McGraw: *Soviet by Design. Fashion, Consumption and International Competition during Late Socialism 1948–1982*. University of North Carolina at Chapel Hill, Chapel Hill, 2020.).
8. Valuch, 2004. 11.
9. Zsolt Péter: *Divatszociológia*. Pro Die Kiadó, Bp., 2007. 157.
10. Uo. 111.
11. A kifejezés Jirina Spalova csehszlovák újságírónőtől származik, aki 1949-ben aposztrofálta így a szocialista öltözködést a *Zena a móda* hasábjain. Idézi: Djurdja Bartlett: *Let Them Wear Beige. The Petit-Bourgeois World of Official Socialist Dress*. *Fashion Theory*, 8. évf. (2004) 2. szám, 137. (Továbbiakban: Bartlett, 2004.)
12. Erre vonatkozóan lásd Yulia Demidenko az utópikus irodalmat a kora újkortól a szovjet időkig átfogó tanulmányát: Yulia Demidenko: *The apparel of Imminent Bliss*. *Fashion Theory*, 22. évf. (2018) 2. szám, 219–250.
13. Simonovics Ildikó: *Divat kényszerszabadságon? Öltözködéskultúra az ötvenes években*. *Szépírodalmi Figyelő*, 15. évf. (2016) 6. szám, 64. (Továbbiakban: Simonovics, 2016.)
14. Simonovics, 2016. 64.
15. Simonovics, 2016. 65.
16. HU–MNL–OL–XIX–F–7–g 234. doboz (Jegyzőkönyv az Öltözködés Kultúrájának kérdéseivel foglalkozó Állandó Munkacsoport 6. üléséről. 1963. augusztus 15.)
17. Magyar Hajnalka: *Trendi nő a szocializmusban. Nőideálok, szépségápolás és szépségipar*. Jaffa Kiadó, Bp., 2024. 37. (Továbbiakban: Magyar 2024.)
18. Olga Gurova: *The art of dressing. Body, gender and discourse on fashion in Soviet Russia in the 1950s and the 1960s*. In: Eugenia Paulicelli – H. Clark (ed.): *The Fabric of Cultures. Fashion, Identity and Globalization*. Routledge. London–New York. 2009. 79.
19. Lásd az 1960-as XI. Nemzetközi Divatkongresszus jellemzését az *Ez a Divat* hasábjain. *Ez a Divat*, 13. évf. (1960), 5. szám, 7.
20. A „szocialista jó ízlés” e három szó tagolásában a történeti rekonstrukciót elősegítő elméleti keret, amely ilyen formában soha nem szerepelt a vizsgált divatdiskurzusban, köszönhetően annak, hogy a kor viszonyrendszerében nem volt megkérdőjelezhető e jó ízlés szocialista tartalma. Az utólagos definiálás alkalmazhatóságáról és szerepéről lásd az alábbi részletet: Egri Petra: *Divatelmélet, teatralitás, dekonstrukció. Kortárs divatperformanszok*. *Szépírodalmi Figyelő Alapítvány*, Bp., 2023. 136–138.
21. Mészáros, 2003. 31.
22. Az irányított diskurzusok működési mechanizmusairól és jellegzetességeiről lásd az alábbi tanulmányt: Valuch Tibor: *Szigorúan ellenőrzött nyilvánosság. A sajtó és a (tömeg)kommunikáció működésének néhány sajátossága a szocialista korszakban*. In: Valuch Tibor: *Mindennapi történeteink. Válogatott társadalomtörténeti tanulmányok*. Kronosz Kiadó, Pécs 2020. 56–68.

23. *Nő a tükör előtt*. Magyar Nők Országos Tanácsa–Kossuth Kiadó, Bp., 1962. 3.
24. Ekaterina Anatolieva Kulinicheva: „Vseobuch vkusa”: the theory of Soviet fashion and the aesthetic education of mass consumers in the late USSR (1960s–1980s). *Novoe Proshloe/The New Past*, 6. évf. (2021), 4. szám, 81. (Továbbiakban: Kulinicheva)
25. A fenti kifejezést használta Keszeg Anna az ízlés és a divat kapcsolatát elemző tanulmányában, a gondolatmenet egy része innen került átvételre. Keszeg Anna: *Ízlés és divat*. Műhely, 48. évf. (2025) 5–6. szám, 171.
26. Kovács Judit–Gyenes István: *Nők könyve*. Gondolat Kiadó, Bp., 1959. 42.
27. Ęulinicheva 2021. 76.
28. U. o. 75.
29. A „felemás fogyasztói kultúra” kifejezést Valuch Tibor alkalmazta a „fogyasztói szocializmus” körülírására. Lásd: Valuch Tibor: *A bőséges ínségtől az ínséges bőségig. A fogyasztás változásai Magyarországon az 1956 utáni évtizedekben*. In: Valuch Tibor: *Metszetek. Válogatott tanulmányok*. Argumentum Kiadó–1956-os Intézet. Bp., 2006. 224.
30. E gondolatmenet egyes elemei felbukkannak Jekatyerina Kulinicsevánál is. Lásd: Кулиничева, 2021. 76–77.
31. *Ruhaipar*, 6. évf. (1960) 5. szám, 12.
32. HU–MNL–OL–XIX–F–7–kkk 61. doboz 19. tétel (A Magyar Divat Intézet 1975. évi feladatainak témák szerinti célprogramja. 1974. november 30.)
33. HU–MNL–OL–XIX–F–7–g 234. doboz (Jegyzőkönyv az Öltözködés Kultúrájának kérdéseivel foglalkozó Állandó Munkacsoport 6. üléséről. 1963. augusztus 15.)
34. Jukka Gronow: *Soviet modernity: the case of Soviet fashion*. In: Risto Alapuro–Arto Mustajoki–Pekka Pesonen (ed.): *Understanding Russianess*. Routledge, London – New York. 2012. 128.
35. Bartlett, 2010. 172.
36. Simonovics, 2016. 66.
37. Az „idő foglya” kijelentés egyfajta továbbgondolásával élt Jekatyerina Kulinicseva, aki tanulmányában inkább „időtől független/kortalan ízlésnek” definiálta a „szocialista jó ízlést”. A ruházkodás terén ez valóban helytállóbb kifejezés lehet, elvégre a jó ízlés részeként alkalmazott értékkategóriák érdemben nem változtak a fennálló évtizedek során.
38. Losonczi Ágnes: *A divat*. In: Horgas Béla – Levendel Júlia (szerk.): *Ez most a divat. Tanulmányok, esszék, cikkek, versek, novellák*. Gondolat Kiadó, Bp., 1981. 14.
39. Bartlett, 2004. 153.
40. Magyarai 2024. 25.
41. Az eredeti idézetben a „szocialista divat” kifejezés helyett „szovjet divat” szerepel. Anélkül, hogy egyenlőségjelet tennénk a két jelző között, tartalmi szempontból bátran felcserélhető a két szó. Lásd: Ęulinicheva, 2021. 87.

